

MEDIASAVODXONLIK NIMA VA UNING AHAMIYATI

Xasanov X.M.

Qo'qon DPI, "Informatika" kafedrasida o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: mediasavodxonlik, axborot tahlili, tanqidiy fikrlash, yolg'on axborotdan himoyalash, demokratik jarayonlar, axborot manbalari, ijtimoiy barqarorlik, raqamli savodxonlik
Ключевые слова: медиаграмотность, анализ информации, критическое мышление, защита от ложной информации, демократические процессы, источники информации, социальная стабильность, цифровая грамотность.

Key words: media literacy, information analysis, critical thinking, protection from false information, democratic processes, information sources, social stability, digital literacy

Резюме:

Ushbu maqola mediasavodxonlik tushunchasini va uning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyatini yoritadi. Mediasavodxonlik insonlarning ommaviy axborot vositalaridan kelayotgan xabarlarini to'g'ri tushunish, tahlil qilish va ulardan ongli ravishda foydalanish qobiliyatidir. Maqolada mediasavodxonlikning yolg'on axborot va manipulyatsiyaga qarshi himoyalash, demokratik jarayonlarda faol ishtirok etish hamda shaxsiy rivojlanish va farovonlikni ta'minlashdagi o'rni ta'kidlanadi. Mediasavodxonlikning jamiyat barqarorligi va ishonchli axborot almashinuvi uchun zarurligi asoslab beriladi.

Резюме:

В данной статье освещается понятие медиаграмотности и ее значение в современном обществе. Медиаграмотность – это способность людей правильно понимать, анализировать и осознанно использовать сообщения средств массовой информации. В статье подчеркивается роль медиаграмотности в защите от ложной информации и манипуляций, активном участии в демократических процессах, обеспечении развития и благополучия личности. Обоснована необходимость медиаграмотности для социальной стабильности и надежного обмена информацией.

Summary:

This article highlights the concept of media literacy and its importance in modern society. Media literacy is the ability of people to correctly understand, analyze and consciously use messages from mass media. The article emphasizes the role of media literacy in protecting against false information and manipulation, active participation in democratic processes, and ensuring personal development and well-being. The necessity of media literacy for social stability and reliable information exchange is justified.

Kirish. Bugungi kunda ommaviy axborot vositalari va raqamli texnologiyalar hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Har kuni ko'plab

axborot oqimi bilan yuzma-yuz kelamiz. Bunday sharoitda axborotni to‘g‘ri tushunish, baholash va tahlil qilish qobiliyati – mediasavodxonlik – insonlar uchun juda muhim hisoblanadi. Mediasavodxonlikning jamiyat hayotidagi roli ortib borayotgan bir paytda, bu qobiliyatni rivojlantirishga yo‘naltirilgan ta‘lim ham katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada mediasavodxonlik va unga yo‘naltirilgan ta‘limning jamiyat hayotidagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Mediasavodxonlik – bu insonning turli axborot vositalaridan kelayotgan xabarlarini to‘g‘ri tushunish, ularga nisbatan tanqidiy yondashish va axborotni to‘g‘ri talqin qilish qobiliyatidir. Bunga turli media platformalar, xususan, televideniye, internet, ijtimoiy tarmoqlar va bosma nashrlar kiradi. Mediasavodxonlikning ahamiyati shundaki, u insonlarga noto‘g‘ri yoki zararli axborotlardan himoyalani, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ongli ravishda qaror qabul qilish imkonini beradi.

Jamiyat hayotida mediasavodxonlikning ahamiyati bir necha jihatdan namoyon bo‘ladi:

1. **Axborot manipulyatsiyasidan himoyalani:** Mediasavodxonlik, odamlarning noto‘g‘ri axborot, mish-mishlar va targ‘ibotlarga qarshi himoyalanihiga yordam beradi. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarda tez tarqaladigan yolg‘on axborot jamiyatda adashish, ijtimoiy nizolar va hatto siyosiy beqarorlikka olib kelishi mumkin.

2. **Demokratik jarayonlarni qo‘llab-quvvatlash:** Mediasavodxon fuqarolar siyosiy va ijtimoiy jarayonlarda faolroq ishtirok etishadi. Ular axborotni to‘g‘ri baholay olish qobiliyati tufayli, demokratik jamiyatlarda muhim rol o‘ynashadi. Masalan, saylovlarda qaror qabul qilish jarayonida mediasavodxonlikning ahamiyati katta.

3. **Shaxsiy rivojlanish va farovonlik:** Mediasavodxonlik, shaxsning o‘zini rivojlantirish va sog‘lom turmush tarzini olib borishida ham muhim rol o‘ynaydi. Bu, masalan, salomatlik, moliyaviy savodxonlik va ta‘lim kabi sohalarda to‘g‘ri axborotdan foydalanish imkonini beradi.

Mediasavodxonlik ta‘limining ahamiyati

Mediasavodxonlikni rivojlantirishda ta‘limning o‘rni beqiyosdir. Maktab va oliy ta‘lim muassasalarida mediasavodxonlik darslarini kiritish, yosh avlodni axborot manbalariga nisbatan tanqidiy yondashishni o‘rgatish juda muhim. Buning natijasida ular kelajakda ongli fuqarolar sifatida jamiyatning farovonligi va barqarorligini ta‘minlashga hissa qo‘shishlari mumkin.

1. **Ta‘limda integratsiya:** Mediasavodxonlikning ta‘lim tizimiga kiritilishi yoshlarni raqamli dunyoda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Ta‘lim jarayonida mediasavodxonlikni o‘rgatish, o‘quvchilarga tanqidiy fikrlashni

rivojlantirish, axborotni tahlil qilish va noto'g'ri axborotdan himoyalaniş qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

2. **O'qituvchilarni tayyorlash:** O'qituvchilarni mediasavodxonlik bo'yicha maxsus tayyorgarlikdan o'tkazish ham ta'limning muhim jihatidir. O'qituvchilar bu qobiliyatlarni o'z o'quvchilariga o'rgatish uchun zamonaviy usullar va texnologiyalarni bilishlari kerak.

3. **Raqamli muhitda o'qitish:** Hozirgi kunda ta'limning raqamli muhitda o'tkazilishi tobora kengayib bormoqda. Shu sababli, mediasavodxonlik, raqamli ta'lim vositalari va resurslaridan to'g'ri foydalanish uchun zarur hisoblanadi.

Xulosa.

Mediasavodxonlik va unga yo'naltirilgan ta'lim jamiyat hayotidagi eng muhim omillardan biridir. Mediasavodxonlik, insonlarga axborotni to'g'ri tushunish, tanqidiy yondashish va noto'g'ri axborotdan himoyalaniş imkonini beradi. Buning natijasida jamiyat barqarorligi, fuqarolar faoliyati va shaxsiy rivojlanish oshadi. Shu sababli, mediasavodxonlik ta'limi ham maktab, ham oliy ta'lim darajasida kengaytirilishi lozim. Bu nafaqat yosh avlodning, balki butun jamiyatning farovonligi va barqarorligiga xizmat qiladi.

Mediasavodxonlikni rivojlantirish va unga yo'naltirilgan ta'lim jamiyatning axborotga nisbatan o'zini o'zi himoyalash qobiliyatini oshirishda, demokratik jarayonlarni mustahkamlashda va global miqyosda raqamli savodxonlik darajasini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Adabiyotlar:

1. Xobbs, Rene(2010). Raqamli va media savodxonligi: Harakat rejasi (PDF).Aspen instituti.
2. Potter, U. Jeyms (2010-11-30). "Mediasavodxonlik holati". Radioeshittirish va elektron ommaviy axborot vositalari jurnali . 54 (4): 675–696. doi : 10.1080/08838151.2011.521462 . ISSN 0883-8151 . S2CID 143563044 .
3. Claybourn, Cole (2023 yil 14-noyabr). "Media savodxonligi nima? Ota-onalar nimani bilishi kerak" . US News & World Report .
4. Fielding, Jennifer A. (2019 yil dekabr)."CRAAPni qayta ko'rib chiqish: talabalarni veb-manbalarni baholashda fakt-tekshiruvchilar kabi fikrlashga undash".C&RL News. 80(11): 620–622.doi: 10.5860/crln.80.11.620 .S2CID214267304.Asl nusxadan arxivlangan. Olingan 2019-12-31 .
5. Hughes, Skylar (2023-07-20)."Yon tomondan o'qish: ishonchli manbalarni tekshirish uchun media savodxonligi bo'yicha eng yaxshi maslahat".Poynter. Olingan 2024-07-16 .
6. Ruggeri, Amanda (2024 yil 10-may)."Elakdan o'tkazish" strategiyasi: noto'g'ri ma'lumotni aniqlashning to'rt bosqichli usuli". BBC . Olingan 2024-07-16 .